

Στο πρόγραμμα Back to the Land το οποίο πραγματοποιεί το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος **Erasmus+**, έχουν πραγματοποιηθεί οι ακόλουθες αποστολές (*learning expeditions*)

Η πρώτη αποστολή (*learning expedition*) πραγματοποιήθηκε από τις **15 έως τις 19 Δεκεμβρίου 2025** στην ορεινή περιοχή της κοιλάδας **Val d'Azun**, στους πρόποδες των Γαλλικών Πυρηναίων, με τη συμμετοχή της Δήμητρα Γάκη, ΕΔΙΠ Γεωργοοικονομολόγος Δρ. Χωροταξίας και επιστημονικός συνεργάτης στο πρόγραμμα για την Ελλάδα, εκ μέρους του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Οι εκπρόσωποι των εταίρων είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν κοινωνικά καινοτόμα και πρωτότυπα εγχειρήματα πρόσφατα εγκατεστημένων κατοίκων, όπως αγροτικές εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν αγροοικολογικές πρακτικές (μεταξύ άλλων καλλιέργεια τσαγιού και παραγωγή και απόσταξη φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών), μια επιχείρηση που προσφέρει αγροοικολογικές λύσεις, συμβουλευτική και εφαρμογές, καθώς και συλλογικές πρωτοβουλίες, όπως συνεργατικούς χώρους

1^η αποστολή (Πυρηναία, Γαλλία), 15-19 Δεκεμβρίου 2025

εργασίας (*co-working spaces*) και κοινωνικά κέντρα («τρίτους χώρους»), που λειτουργούν ως κόμβοι κοινωνικής, πολιτιστικής και οικονομικής δικτύωσης στην ευρύτερη περιοχή. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε ανοιχτή εκδήλωση με τη συμμετοχή τοπικών φορέων, κατά την οποία τα μέλη της ομάδας του έργου, παρουσίασαν τις περιοχές μελέτης και αντάλλαξαν απόψεις με κατοίκους, οργανώσεις και εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η εκδήλωση πλαισιώθηκε από εργασία σε μικρές ομάδες, με στόχο τη συλλογική καταγραφή των ευκαιριών, των δυσκολιών και των βασικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν όσοι και όσες επιλέγουν να ζήσουν και να δραστηριοποιηθούν στη συγκεκριμένη ορεινή περιοχή. Όπως αναδείχθηκε μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών με τους ευρωπαϊκούς εταίρους, όταν οι δήμοι και οι τοπικές κοινωνίες στηρίζουν ενεργά τέτοιες πρωτοβουλίες, προσφέροντας υποδομές, κίνητρα και ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, δημιουργούνται ουσιαστικοί λόγοι για να επιστρέψει και να εγκατασταθεί πληθυσμός στην ύπαιθρο.

Η δεύτερη αποστολή (*learning expedition*) πραγματοποιήθηκε από τις **9 έως τις 13 Φεβρουαρίου 2026** στην ορεινή Κύπρο, με επίκεντρο την περιοχή του **Τρόοδους**, και φιλοξενήθηκε από το Ινστιτούτο **MountMed**, με τη συμμετοχή του αφ Καθηγητή Δημήτρη Γούσιου Επιστημονικό Υπεύθυνο του έργου, της Δήμητρα Γάκη, ΕΔΙΠ Γεωργοοικονομολόγος Δρ. Χωροταξίας, τον κο Αλέξανδρο Σιαμπανόπουλο υποψήφιο διδάκτορα και επιστημονικό συνεργάτη στο πρόγραμμα για την Ελλάδα, εκ μέρους του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στο πλαίσιο της αποστολής διοργανώθηκαν σειρά συμμετοχικών εργαστηρίων σε

2^η αποστολή (Τρόοδος, Κύπρος), 9-13 Φεβρουαρίου 2026

κοινότητες τριών ιστορικών περιοχών του Τροόδους με στόχο την συζήτηση, την ανταλλαγή εμπειριών και τη συλλογική διερεύνηση ζητημάτων που αφορούν την επιστροφή και επανεγκατάσταση στην ύπαιθρο. Η αποστολή αυτή έδωσε την ευκαιρία στους εταίρους του έργου να γνωρίσουν από κοντά τοπικές πρωτοβουλίες και πρακτικές επιστροφής και εγκατάστασης στην ύπαιθρο, να ανταλλάξουν εμπειρίες με τοπικούς φορείς και κοινότητες, και να συζητήσουν τις προκλήσεις και τις προοπτικές της ορεινής Κύπρου στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Η τρίτη αποστολή (*learning expedition*) πραγματοποιήθηκε από τις 9 έως 13 Μαρτίου 2026) στη **πεδινή και ορεινή Θεσσαλία στην Ελλάδα με επίκεντρο την περιοχή των Δήμων Φαρσάλων και Σοφάδων**. Η αποστολή φιλοξενήθηκε από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Οι εκπρόσωποι των εταίρων είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν το καινοτομικό σχέδιο της Terra Thessalia σχετικά με την υποστήριξη κοινοτήτων για την ανάδειξη των εδαφικών τους πόρων, την οργάνωση και προετοιμασία τους για προσέλκυση νέων κατοίκων. Παρουσιάστηκε η παρέμβαση της Terra Thessalia στην οργάνωση ενός τοπικού οικοσυστήματος αγροοικολογικής παρέμβασης την οποία εφάρμοσε σε συνεργασία με δυναμικό συνεταιρισμό. Η παρέμβαση αυτή αφορά την εφαρμογή αναγεννητικής γεωργίας σε αρδευσιμες καλλιέργειες και την ανάδειξη της συμπληρωματικότητάς της με την κτηνοτροφία. Παράλληλα παρουσιάστηκε από τον Αγροτικό Συνεταιρισμό ΕΝΠΙΕΑ συλλογικές αγροοικολογικές πρωτοβουλίες (παραγωγή αρωματικών προϊόντων, ποιμενική βοοτροφία, αναγεννητική γεωργία σε αρδευόμενες καλλιέργειες βαμβακιού, καλαμποκιού, σιτηρών, οσπρίων). Πραγματοποιήθηκε ανοιχτό συμμετοχικό εργαστήρι με τη συμμετοχή των μελών Πολιτιστικού Συλλόγου της ημιορεινής κοινότητας Δασόλοφου του Δήμου Φαρσάλων κατά την οποία παρουσιάστηκαν οι δυσκολίες αλλά και οι ευκαιρίες και οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν όσοι επιλέγουν να μείνουν σε κοινότητες της υπαίθρου. Τέλος, σε συνάντηση με πολιτιστικούς συλλόγους των αποδήμων της ορεινής κοινότητας Θραψιμίου του Δήμου Σοφάδων, αναδείχθηκαν οι προσπάθειές τους α) να διατηρούν και να ενισχύουν του δεσμούς τους (κοινωνικούς και οικονομικούς) με τα χωριά τους και β) να αναδείξουν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών και νέων ζευγαριών για εγκατάσταση.

3^η Αποστολή (Θεσσαλία, Ελλάδα) 9-13 Μαρτίου 2026